

Atšķirt katru plēves gabaliņu

Atkritumu apsaimniekošanas attīstība pārāk lēna

● LINDA KILEVICA

Loģiski, pareizi un tālejoši mērķi uz papīra un neatrisinātu sarežģītu problēmu virkne realitātē. Tā pašlaik izskatās Dienvidkurzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023.–2027. gadam. Informēšana un izglītošana – šos vārdus kā mantru skaita plāna sabiedriskās apspriešanas sanāksmē, kamēr daļa iedzīvotāju nesekmīgi cenšas panākt pretimnākšanu sev svarīgos jautājumos.

Gružu kalns ies uz austrumiem

Nosaukums "Dienvidkurzemes reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns" nenožīmē, ka tas attiecas tikai uz reformas rezultātā šādi nodēvēto novadu. Šā gada sākumā apstiprinātājā valsts plānā tas apzīmē atkritumu apsaimniekošanas reģionu, kurā ietilpst Liepāja, Saldus un Dienvidkurzemes novads, kā arī daļa Kuldīgas novada. Plāna pasūtītājs ir SIA "Liepājas RAS", to izstrādājusi SIA "Geo Consultants".

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmu mūspusē pārmaiņas skars jau drīzā nākotnē, jo 2023. gada nogalē beidzas līgumi ar esošajiem operatoriem, norāda "Liepājas RAS" valdes loceklis Normunds Niedols. "Pēc veiksmīga iepirkuma nākamā gada beigās varētu notikt operatora maiņa," viņš atzīmē.

Liepāja ir līderis reģionā gružu apjoma radīšanā. To ietekmē ne tik daudz labklājības līmenis, cik uzņēmumu, iestāžu un pakalpojumu sniegšanas vietu koncentrēšanās lielā pilsētā, skaidro "Geo Consultants" atkritumu apsaimniekošanas eksperts Kaspars Kļavenieks. Tāpēc ļoti svarīga ir dalītās vākšanas sistēmas attīstība – maksimāli jāatgūst no sadzī-

ves atkritumiem tas, ko iespējams reģenerēt.

Viens no plāna mērķiem ir atkritumu sagatavošanas reģenerācijai un pārstrādei iekārtu modernizācija. Tā paredzēta poligonā "Ķīvītes", kur jau notiek gružu mehāniskā šķirošana, pāršķirošana, sagatavošana reģenerācijai. Par ES līdzekļiem – 6 miljoniem eiro – te būvē bioloģisko atkritumu anaerobās fermentācijas iekārtu. Plānota jaunas sadzīves atkritumu krātuves izbūve – esošo atkritumu apglabāšanas kalnu paplašinās austrumu virzienā. "Jaunā krātuve būs mazāka nekā esošā, plānots, ka tās varētu pietikt 20–25 gadiem, ņemot vērā apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanos," saka N. Niedols.

Bioloģija – gandrīz neiespējamā misija

Kritiskākais jautājums šajā plānā ir bioloģiski noārdāmo atkritumu šķirošana un vākšana, uzsver N. Niedols. Tā valstī jāuzsāk līdz nākamā gada beigām, bet pagaidām ir ļoti maz iestrāžu. Bioatkritumu šķirošanas pilotprojektā "#biovaig" piedalās tikai ap 4000 rīdzinieku. Patlaban bioloģijas īpatsvars nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmā ir vidēji 42 procenti.

"Atkritumu sagatavošana pārstrādei un reģenerācijai būs problemātiska, droši prognozējams, ka tik drīz bioloģiskā materiāla kvalitāte nebūs tik laba, lai bez sagatavošanas pārstrādātu fermentācijas iekārtā. Jāskatās kurināmā ražošanas virzienā, attīstot atkritumu energoreģenerāciju, citādi nesasniedz 2030. gadā paredzēto rādītāju, ka tikai 10 procentus gružu apglabās poligonos," teikts plānā.

Pašlaik visus atvestos sadzīves atkritumus "Ķīvītes" pāršķiro gan ar mehānismiem, gan ar rokām. "Lielākā daļa satur bioloģiju.

UZZIŅAI

ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA PAŠVALDĪBU GRIEZUMĀ, GALVENIE INDIKATORI, 2021. GADS

Pašvaldība	Sadzīves atkritumi kopā	t.sk. otrreizējās izejvielas t/gadā	Tonnas uz iedzīvotāju gadā	Nešķiroti	Šķiroti
Liepājas valstspilsēta	23 353	2918	0,33	88%	12%
Dienvidkurzemes novads	5 974	801	0,17	87%	13%
Kuldīgas novads	740	126	0,14	83%	17%
Saldus novads	5802	986	0,21	83%	17%

Tagad tos ievieto tā saucamajā biošūnā kalnā, tur ieliek gāzes caurules un sūknē ārā biogāzi. Kad uzcelts rūpnīcu, šos atkritumus ievietos tā sauktajos šķūņos-tuneļos. Vienu mēnesi visu bioloģiju skalos laukā, šo šķidrumu iesūknēs apaļos bunduļos, kur tas rūgs. No tā dabūs biogāzi elektrības un siltuma ražošanai. To, kas paliks tuneļos, mēnesi žāvē, tad pāršķiro, nopūtīs vieglo frakciju nost. Daļa atlikušā būs tehniskais komposts, daļa – kaut kas realizējams, kaut kas varētu iet pa otro apli," jaunās iekārtas darbību skaidro N. Niedols.

Taču – kur ņems bioloģiju tajā brīdī, kad atvērs rūpnīcu, ja nebūs uzsākta šķirošana? N. Niedols norāda, ka ļoti gribētos

ievieš tādu sistēmu, lai katram iedzīvotājam būtu iespēja savus bioloģiskos atkritumus ērti izmest. "Jāsaprot, ka virtuves atkritumi ātri bojājas. Ja tos liek zem vienas plūsmas kopā ar parku, dārzu zaļajiem atkritumiem, nekas labs nesanāks. Ja gribam pie katra atkritumu radītāja ik pēc pāris dienām piebraukt pēc bioloģiskajiem atkritumiem, tā būtu ļoti dārga un grūti apkalpojama sistēma. Meklējam labāko variantu," viņš saka.

Tā kā Latvijā to vēl neviens nav izdarījis, reģiona plānā esot vien vispārēji formulējumi. "Ja ieviešis par daudz sarežģītu sistēmu, par to būs jāmaksā iedzīvotājiem, bet mēs negribam, lai cilvēkiem būtu jāmaksā par

nepamatotām, paaugstinātām prasībām," uzsver N. Niedols. Pašlaik "Liepājas RAS" vācot pāris tūkstošu tonnu parku un dārzu atkritumu gadā, kurus liks tuneļos. Virtuves atkritumus savācot pārsimt kilogramu gadā, jo ar kaut ko ir jāsak. Iedzīvotāji jau tagad varot paši atvest uz poligonu virtuves atkritumus, ja vēlas samazināt sadzīves gružu daudzumu. Pēc Latvijas Atkritumu saimniecības asociācijas datiem viena mājsaimniecība saražo 238 kilogramus pārtikas atkritumu gadā.

Maisiņi lido un lidos

Lauksaimniekam Mārtiņam Petrēvicam zeme ir blakus poligonam. >>

ES DOMĀJU TĀ: VAI ŠĶIROJAT ZAĻOS ATKRITUMUS?

Iveta Treimane – strādā:

– Man ir māja, dārzs un komposta kaudze, kur nonāk lapas, zari un kaut kas no ēdiena. Pēdējā gan ļoti maz. Reizi divos gados izsaucam atkritumu apsaimniekotājus, kas savāc uzkrāto. To komposta daļu, kas apakšā un pārstrādājusies, lieku siltumnīcā, uzlabojot augsni.

Una Apsolone – strādā:

– Dzīvoju daudzdzīvokļu mājā, un man nav iespēju kompostēt zaļos atkritumus. Viss nonāk kopējā konteinerā. Atkritumus šķiroju, bet ne bioloģiskos. Šaubos, vai tas būtu reāli, ka pie daudzdzīvokļu mājām stāvētu atsevišķi konteineri tieši bioloģiskajiem atkritumiem. Kā būtu ar smakām, piemēram, vasarā, kad viss ātri bojājas?

Egita – pašnodarbinātā:

– Dzīvoju viensētā. Pirmais atkritumu šķirošanas cikls notiek virtuvē, kur ir atsevišķs trauks bioloģiskajiem atkritumiem. To aiznesu uz komposta kaudzi, un pēc pāris gadiem tur izveidojas ļoti laba melnzeme, ko izmantoju dārzā. Zeme pie mājas ļoti smilšaina, un komposts lieliski der kā mēslojums. Šķiroju arī pārējos atkritumus, un tas nemaz nav grūti.

Daniels Lukausks – strādājošs pensionārs:

– Tagad dzīvoju laukos, un šķirošana ir vienkārša. Kas var sapūt, tas nonāk kompostā, kas ne – atkritumu konteinerā. Viss viegli un vienkārši. Tā tas bijis vienmēr. Kad komposta saturs pārvērties melnzemē, to izmantoju dārzā. Desmit gadus nodzīvoju pilsētā, un tur nebija citu variantu – visi atkritumi nonāca vienā konteinerā.

Keita Jākobsons – studente:

– Vecākiem Džūkstē ir privātmāja, un tur visi bioloģiskie atkritumi tiek nesti uz kompostu un tur arī paliek. Saturu nekur neizmantojam. Studentu kopmītnē kopējā virtuvē ir trīs atsevišķi trauki atkritumu šķirošanai. Šaubos, vai ir atsevišķa novietne bioloģiskajiem atkritumiem, bet precīzi nezinu.

